

עסקים במספרים

סקר מוסר תשלומים

מוסר תשלומים לעסקים קטנים ובינוניים

נובמבר 2019

לשאלות והערות על מחקר הערכה זה ניתן לפנות לד"ר ניר בן אהרון, מנהל
יחידת המחקר, מדיניות וקשרים בין לאומיים בסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים
nir.benaharon@economy.gov.il

משרד הכלכלה והתעשייה

בניין ג'נרי, רחוב בנק ישראל 5, קריית הממשלה, ת"ד 3166, ירושלים 9103101

טל': 02-6662376, פקס: 02-6662884 www.sba.org.il

תקציר מנהלים

מסקר שנערך על ידי הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה עולה כי חל שיפור של 27% במוסר התשלומים של המגזר הציבורי. ביחס לנדרש לפי חוק מוסר התשלומים לספקים, ממוצע ימי הפיגור בתשלומים של המגזר הציבורי לעסקים קטנים ובינוניים עומד על 27 ימים, לעומת 37 ימים בשנת 2017 לפני כניסת החוק לתוקף. בתוך המגזר הציבורי, לרשויות מקומיות (עיריות ומועצות) מוסר התשלומים הירוד ביותר עם ממוצע של 32 ימי פיגור, בעוד שבחברות ממשלתיות ובמשרדי ממשלה הממוצעים עומדים על 29 ו-23 ימי פיגור ממוצע, בהתאמה.

ביולי-אוגוסט 2019 ערכה הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, סקר בקרב 500 עסקים קטנים ובינוניים [עד 100 מועסקים]. הסוכנות בדקה בסקר נושאים שונים הקשורים למוסר התשלומים במשק.

רקע

לקוחות שדוחים תשלומים פוגעים בעסקים שנאלצים לממן את תקופת הדחייה. הדבר מקשה במיוחד על עסקים קטנים ובינוניים החסרים את היכולת הפיננסית להמתין פרקי זמן ממושכים עד לקבלת התשלום. הם נאלצים לשאת בנטל מימוני כבד, ולחפש אחר מקורות מימון חלופיים עד לקבלת התמורה.

לצד יכולת נמוכה לספוג ימי אשראי ארוכים, מגזר העסקים הקטנים גם סובל מתנאי אשראי בנקאי נחותים ביחס לעסקים גדולים. כך יוצא שגופים ציבוריים או עסקים גדולים מגלגלים אשראי לאלו שמקבלים אשראי יקר.

המשמעות המעשית של ימי אשראי ארוכים היא יצירת קשיים תזרימיים אצל ספקים שמשליכה באופן ישיר על יכולותיהם לשמור על היקפי פעילות או אף להגדילם, ולהעסיק עובדים.

לצד העמדה העקרונית כי על הגופים הגדולים במשק מוטלת אחריות מוגברת לשמור על ימי אשראי קצרים ככל הניתן, קיימת היום גם חובה חוקית לעשות כן. חוק מוסר התשלומים לספקים, התשע"ז-2017, אשר נחקק ביוזמת הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה, מסדיר מועדי התשלום לספקים בקרב כלל הגופים במשק.

חוק מוסר תשלומים לספקים

החוק קובע סוגי הסדרים שונים לגופי ממשלה, לרשויות מקומיות, לגופים ציבוריים ולגופים עסקיים. ההוראות הבאות חלות על חוזים שנכרתו, או מכרזים שפורסמו, לאחר כניסת החוק לתוקף.

משרדי ממשלה: 1

- א. בעת התקשרות עם ספק, יש לשלם לו את התמורה בעד העסקה לא יאוחר לא יאוחר מ-45 ימים ממועד המצאת החשבון או 30 ימים מתום החודש בו הומצא החשבון (שוטף+30).
- ב. במקרים בהם ההתקשרות עם הספק היא לצורך ביצוע עבודות הנדסה בנאיות, יש לשלם לו את התמורה בעד העסקה לא יאוחר מ-85 ימים ממועד המצאת החשבון או 70 ימים מתום החודש בו הומצא החשבון (שוטף+70).

רשויות מקומיות: 2

1. בעת התקשרות עם ספק, יש לשלם לו את התמורה בעד העסקה לא יאוחר מ-45 ימים מתום החודש בו הומצא החשבון (שוטף+45).
2. במקרים בהם ההתקשרות עם הספק היא לצורך ביצוע עבודות הנדסה בנאיות, יש לשלם לו את התמורה בעד העסקה לא יאוחר מ-80 ימים מתום החודש בו הומצא החשבון (שוטף+80).
3. במקרים בהם העסקה ממומנת, כולה או חלקה, באמצעות מימון חיצוני, רשאית הרשות לדחות את מועד תשלום של החלק הממומן בלבד, עד תום 10 ימי עסקים מיום קבלת המימון החיצוני. זאת בתנאי ש:
 - הארגון ימסור לספק הודעה בכתב על שיעור המימון החיצוני מההיקף הכולל של העסקה, מקור המימון החיצוני והאפשרות לדחות את מועד תשלום החלק שממומן באמצעות מימון חיצוני, לא יאוחר ממועד ההתקשרות, ואם ההתקשרות נעשית במכרז – במועד פרסום המכרז.
 - התשלום הנדחה ישולם לא יאוחר מ-150 ימים מהיום שבו הומצא החשבון לארגון, אף אם לא התקבל המימון החיצוני.
4. אם הגורם המממן הוא משרד ממשלתי או רשות מקומית, הוא מחויב להעביר את המימון בתוך 60 ימים מהמצאת החשבון, אלא אם מנכ"ל המשרד מצא כי התקיימו נסיבות מיוחדות שמצדיקות את עיכוב התשלום (במידה ולא יעמוד בתשלום במועד – יתווספו הפרשי ריבית והצמדה ובחלוף 30 ימים תוספת ריבית פיגורים, אותם יש להעביר לבסוף לספק).

הוראות אלו לא חלות על רשות מקומית בהבראה או שמונה לה חשב מלווה, כל עוד תכנית ההבראה או מינוי החשב המלווה בתוקף. עם זאת, החל מה-30.07.19 רשאים שר הכלכלה והתעשייה ושר

¹ ההוראות הרלוונטיות למשרדי הממשלה מפורטות בסעיפים 3(א) ו-3(ב) לחוק

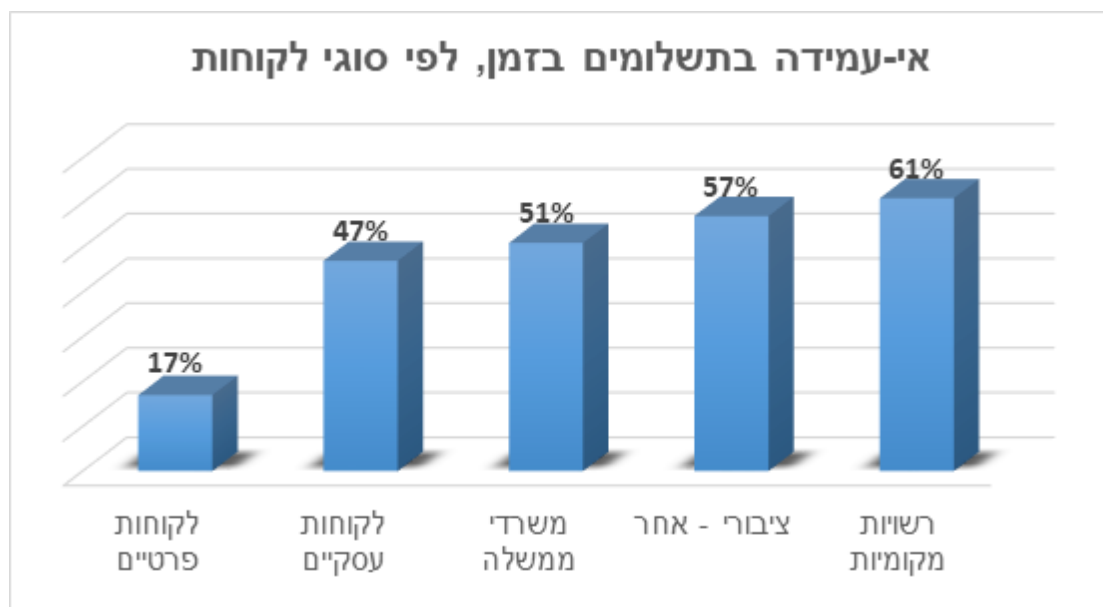
² ההוראות הרלוונטיות לרשויות מקומיות מפורטות בסעיף 3(ו) לחוק

האוצר, באישור שר הפנים וועדת הכלכלה של הכנסת, לקבוע כי ההוראות יחולו גם על רשויות אלו, כולן או חלקן, בתנאים שיקבעו.

המגזר העסקי:³

1. בעת התקשרות בין עסק לספק, יש לשלם את התמורה בעד העסקה לא יאוחר מ-45 ימים מתום החודש בו הומצא החשבון (שוטף+45).
2. במקרים בהם עולה הצורך לקבוע מועד אחר לתשלום, ניתן לעשות זאת בהסכמת שני הצדדים, בתנאי שהעסקה היא בעלת אופי מיוחד המצדיק זאת ושהמועד החדש אינו בלתי הוגן באופן חריג.

מהסקר עולה כי רק 55% מבעלי העסקים שמעו על החוק. 61% מן העסקים שלקוחותיהם הן רשויות מקומיות טוענים כי הם לרוב, או אף פעם, לא עומדים בתשלומים בזמן, זאת לעומת 47% בקרב עסקים שהלקוחות שלהם הם עסקים אחרים.

כאשר בוחנים את התוצאות ביחס לסקר דומה שערכה הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים בשנת 2017 ניתן לראות שיפור משמעותי בימי הפיגור במגזר הציבורי. במגזר העסקי, לעומת זאת, יש פחות עסקים שמתלוננים על פיגור בתשלומים, אבל אלו שמתלוננים מתלוננים על פיגור גדול יותר מאלו שהתלוננו ב-2017, ובממוצע לא נראה שיש שינוי משמעותי. להלן השוואה של ממוצע ימי פיגור 2019 בהשוואה לשנת 2017:

2019	2017
------	------

³ ההוראות הרלוונטיות למגזר העסקי מפורטות בסעיף 3(ז) לחוק

שיעור העסקים שמדווחים על פיגור	ממוצע ימי פיגור בקרב העסקים שמדווחים על פיגור	ממוצע ימי פיגור	שיעור העסקים שמדווחים על פיגור	ממוצע ימי פיגור בקרב העסקים שמדווחים על פיגור	ממוצע ימי פיגור	
47%	61	28	56%	53	27	עסקי
57%	52	27	53%	74	37	ציבורי

בנוסף לשאלות לגבי מוסר התשלומים בפועל, העסקים בסקר נשאלו שאלות נוספות בנוגע להתמודדות שלהם עם גביית חובות וכן בנוגע להתמודדות שלהם במכרזים.

התמודדות עם חובות והוצאה לפועל

- 40% מהעסקים מדווחים שאין בעיה של התמודדות עם אי תשלום של חייבים.
- 17% פונים לעו"ד, 6% פונים להוצאה לפועל, 2% פונים לגופים אחרים לגבייה, 20% לא פועל כלל והיתר פועלים בדרכים אחרות.

התמודדות במכרזים

כדי למכור לגופים ציבוריים או לעסקים גדולים, עסקים קטנים ובינוניים נאלצים לרוב להתמודד על מכרזים שגופים אלו מפרסמים.

- 58% מהעסקים הקטנים והבינוניים העידו כי לא התמודדו במכרזים כלל.
- מבין 42% העסקים הקטנים והבינוניים שהתמודדו במכרזים, למכרזים במגזר הממשלתי נגשים בשיעור הגבוה ביותר:
- בחישוב היחס בין מספר העסקים שהתמודדו למספר העסקים שזכו, נראה שסיכויי הזכייה בין המגזרים דומים יחסית:

סיכויי זכיה

